

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXVIII

Duben 2019

číslo 4

*Vyřešili jsme své problémy
na úkor druhých
nyní jsou bedra naše lehká
a jejich obtěžkána
našimi hříchy
uf, jedno svědomí
pocit prázdnoty*

*zase spolu hrát můžeme si
na černoty
my první vpředu
oni pak, v nohách
za námi, vzadu*

Luděk Zlesák

Úvodem

Blahopřejeme slovenské prezidentce Zuzaně Čaputové a všem, kteří ji zvolili. Přímá volba může nést i dobré ovoce. Našemu prezidentovi vše neprochází. Parlament i vláda sice mlčí ke snaze prezidenta ovlivňovat soudy, útočit na bezpečnostní služby, vést vlastní zahraniční politiku, urážet novináře a své oponenty, ale skupina senátorů podala na prezidenta žalobu uvádějící jeho 57 prohřešků proti ústavě. Když M. Z. prohlásil: „S teroristy se nevyjednává, s teroristy se bojuje“, my jej za hrdinu nemáme, prezidentům Číny a Ruska poklonkuje. Dezinformační scéna před eurovolbami horečně pracuje, za poslední tři měsíce rozšířila více řetězových mailů s útoky na Brusel než za celý loňský rok.

7. dubna 1994 Hutuové ve Rwandě za sto dnů vyvraždili milion Tutsiů. Svět se dodnes cítí zahanben tím, že masakrům nedokázal zabránit. Jednání sabotovala Francie, Britové se drželi její linie, Rusko a Čína od Rwandy daly ruce pryč a Američané - po fiasku v Somálsku - nezasáhli. Členem Rady bezpečnosti OSN byla v tu dobu i Česká republika, kterou zastupoval velvyslanec Karel Kovanda - ten se zachoval velice dobře.

Židé o Velikonocích slaví Boží milosrdenství a dar svobody - mnohokrát jim darovaný. K Velikonocím si opět budeme navzájem blahopřát k věrnému přátelství Ježíše.

/v

K vítězství zla stačí, aby slušní lidé nedělali nic.

*W. Shakespeare
v Hilského překladu*

PROČ, BOŽE, PROČ?

Vysoký věk, obdaření majetkem a dětmi - to byl ideál starozákonních Hebreů. Divíte se? Vždyť je to ideál i dnes, to dá rozum. Umře-li mladý rodič čtyř dětí, ptáme se Boha: „Proč? To se přece nesmí stát!“ „To se ti přece nesmí stát, být mučen a zabit“, řekl Petr Ježíšovi. Místo vysvětlení dostal úder: „Jdi mi z očí, satane!“ (Mt 16:23). Nechápe... „Proč, Bože, neukážeš svou moc? Proč jsi nás nestvořil jako anděly? Proč nejsme hned jako Bůh?“ Ejhle, toto známe, to je přece na začátku Bible! „Budete jako Bůh a hned!“ říká had. Vážení, to je ovšem biblický mýtus; je to „nadčasový symbol situace, v níž se (stále) lidstvo nachází“: moderně zabydlenému člověku se nechce probíjet se k jakési absolutní úrovni lidství. Rádi bychom ji hned, doktorský diplom bez studií, nesmrtnost bez martyria. Divíme se, proč jsme stvořeni z tak křehkého materiálu, který podlehne kdejakému bacilu. Nechce se nám uzrávat k Lidství, nemáme zájem o nabídku Absolutna; ano, chtěli bychom být jako Bůh, ale HNED a tady na Zemi, kde se nám žije tak dobře... „Máme na to přece právo, tak by to bylo spravedlivé!“ (?)

JAK SE SETKÁVAT S BOHEM

Nemůžeme se k tobě modlit, Bože, abys ukončil válku, protože víme, že jsi stvořil svět tak, že člověk musí nalézat svou vlastní cestu k míru v sobě a ke svým bližním.

Nemůžeme se k tobě modlit, Bože, abys ukončil hladomor, protože jsi nám dal zdroje, s nimiž můžeme nakrmit celý svět, pokud je budeme moudře využívat.

Nemůžeme se k tobě modlit, Bože, abys ukončil zoufalství, protože jsi nám dal moc, abychom odstranili chudobu a dali lidem naději, pokud budeme svou moc spravedlivě využívat.

Nemůžeme se k tobě modlit, Bože, aby neexistovaly nemoci, protože jsi nám dal rozum, abychom vynalézali léky a učili se nemoci léčit, pokud ho budeme tvořivě využívat.

Proto se k tobě modlíme, Bože, a prosíme o sílu, rozhodnost a vůli, abychom konali, místo abychom se jen modlili, abychom byli, místo abychom si jen přáli.

Jack Riemer, Likrat šabat

„Jste služebníci neužiteční (L 17:10), jak dlouho vás mám snášet?“ (Mt 17:17) povzdech si Ježíš - a šel a dal za nás život...

Jan Rybář

VELIKONOCE

Příběh Ježíše v mnohém ovlivnil naše dějiny. (Škoda, že se více neřídíme jeho učením. Ježíšovo ukřižování je ostudné, ale to, že dva tisíce let jsou dále likvidováni nevinní, je neomluvitelné.)

Každé Velikonoce znovu procházíme Ježíšův proces a ptáme se, jak bychom se my zachovali tenkrát a nakolik jednáme správně dnes. I my jsme se často krčili a neuměli se zastat pronásledovaných, nejen ve 20. století.

O Velikonocích také slavíme Ježíšovo vzkříšení. Ježíš nám přislíbil, že i nás a naše drahé probudí ze spánku smrti a dopomůže nám mít rád lidi více než jak se nám daří tady na zemi. Pomůže nám žít v úplném porozumění s nebešťany. Proto pro nás smrt už není koncem života a všech nadějí.

Samozřejmě, že dá určitou práci si ověřit, jestli je zpráva o Ježíšově vzkříšení pravdivá, nejsme lehkověrní, kdekdo nám ledacos sliboval a vícekrát jsme byli ošáleni. Ale kdo si tu zprávu ověří, objeví nový smysl života, jinak se mu dýchá. Jsme vděční za to, že můžeme budovat vztahy s druhými ne na 80 nebo 100 let, ale navždy. Rádi pak přijímáme novou odpovědnost za svá jednání.

Jeden letohradský občan nedávno před smrtí řekl dětem: „Jdu za manželkou, těším se na setkání s ní a se svými drahými. Děti, budu na vás stále myslet. Nebude se mi po vás stýskat, budu vás mít víc rád, než jak se mi to podařilo v pozemském životě. Přeji vám vše nejlepší a těším se i na konečné setkání s vámi.“

Každá neděle je pro nás připomínkou a památkou Ježíšova vzkříšení.

Závidím Rusům, že neděli říkají Vaskresenie. O Velikonocích se navzájem zdraví: „Kristus vstal z mrtvých“, a odpovídají: „Najisto vstal.“

K Velikonocím Vám i sobě přeji objevování velikonočního odkazu - má sílu nás činit lepšími.

Václav Váček

VĚK DUCHA SVATÉHO

Chvěje se zem a stojíme na prahu věku Ducha Svatého. Pořád jakoby v duchovní mrákotě, duchovně ztučněli u obrazovek, jinak to neumím říct, ochromení, bez vůle, lenošní, zpohodlněli toužící jen nějak se vzrušit, tu jídlem, tu hororem, tu stránkami na síti nebo chemikálií, jen občas vstaneme a chceme si hrát, ne žít, a tak, abychom byli originální, se vypravíme ven. Kdo přijde retro oblečený, vstup zdarma. Budeme si hrát na mládež šedesátých let. Budeme si hrát na mládež sedmdesátých let. Budeme si hrát..., a co kdyby sis už přestal hrát a svůj vlastní život vzal vážně? Co kdybys navždy vypnul monitor a vyšel z jeskyně pokoje ven na slunce a začal se postit, ale tak, abys to pocítil, pracovat, ale tak, abys vytvořil dílo, sportovat, ale tak, aby to bolelo, cestovat, ale tak, abyste hora a ty měli stejné šance, modlit se, ale tak, aby

My rádi ovládáme; Bůh zřejmě miluje zranitelnost. Pokud je Ježíš obrazem Božím, tak bychom vlastně Boha mohli mnohem lépe popsat jako „Absolutní zranitelnost mezi Třemi“ než jako „Všemohoucího“. Ale kolik křesťanských modliteb začíná něčím jako „Bože všemohoucí“? Jestliže se ponoříte do trojičního tajemství, museli byste stejně tak říct „Bože všezranitelný“!

Richard Rohr, Božské tance

Neobrácené ego chce jen jedno jediné: mít vše pod kontrolou - a to hned. Nikdy se nechce měnit, změnu ve skutečnosti nenávidí. Ježíš možná právě proto klade metanoi (doslovně „změnit mysl“ nebo dokonce „nad svoji mysl“) do samého středu svého učení. Je velmi nešťastné, že se toto slovo vždycky překládalo „činit pokání“ (Mk 1,15; Mt 4,17). V současném člověku vyvolává právě toto slovo představu přísných morálních postojů, které se obvykle týkají tak zvaných „horkých“ hříchů, místo aby bylo chápáno jako skutečná proměna vědomí. Řekl bych, že je to velká škoda.

Tato schopnost proměny, schopnost sebekritiky je obsažena přímo v samotném biblickém textu, v tom je jeho genialita! Je to nutná a dobrá kritičnost. Jinými slovy řečeno, celá Bible se odhaluje zevnitř, když nám poukáže jak na naši schopnost otevřít se podstatnému, tak i na naši nekonečnou schopnost se s tím podstatným mýjet, což se nazývá hřích (hamartia, „minout značku“)

Richard Rohr, Skryté věci

se pahorky vrhaly do moře, milovat, ale tak, aby se chvěla zem, co kdybys byl ty první, kdo začne žít? Co kdybys to byl ty, kdo zvedne novou vlnu mladých, k brzkým východům slunce, k silným vztahům, které budou trvat věčně, k lásce a k věrnosti, ke snům, které proměníš v realitu, k vysněným dětem, které se narodí do tvé fungující rodiny, co kdybys to byl ty? Není na co čekat, žij zde, v této vteřině věčnosti, navždy vypni hry, navždy vypni telenovely, navždy vypni pitomosti, které si fasuješ do hlavy a lžeš, že je to jediným uchem tam a druhým ven..., není to tak, ty věci v tobě zůstávají!

Křesťanství není nic jiného než výbuch radosti ze života, dotek skutečnosti, čisté srdce, které vidí věci, jak jsou. Miluj lidi a používej věci. Co už mám s tebou dělat? Venku je Život, tak vyjdi z přítmi, vypni monitor i lampičku u stolu, o které sis myslel, že je slunce a středobod vesmíru, ještě je jiné světlo, venku je radost, copak to nevidíš? Sám papež tě prosí:

Neměj strach ze svatosti. Ona ti nevezme síly, život ani radost. Naopak, staneš se tak člověkem, na jakého Otec myslel, když tě stvořil, a zůstaneš věrný svému bytí. Slyšíš to? Tohle ti říká sám papež - neměj strach ze svatosti!

Marek Vácha, Radost z Boha

KNĚŽÍ V NĚMECKU VYMÍRAJÍ. A U NÁS TAKÉ!

Petr Kolář

Úvodník letošního květnového čísla *renomovaného německého jezuitského časopisu Stimmen der Zeit, podepsaný jeho šéfredaktorem, nese provokativní nadpis (Die Priestersterben aus). Situace katolicismu v jeho zemi je dramatická a opravňuje ostrý tón jeho textu, který může překvapit ty, kdo autora znají osobně.*

Autor úvodníku (viz následující článek) Stefan Kiechle byl několik let jezuitským novicem v Norimberku, potom byl provinciálem německé provincie Tovaryšstva Ježíšova a nyní je šéfredaktorem významného časopisu německých jezuitů. Není to žádný bouřlivák, jen píše o dramatické situaci dramatickým způsobem. Podobně se vyjadřují angažovaní katolíci, kněží a laici, i v jiných evropských zemích a ani u nás není situace lepší.

Například ve středních Čechách je nedostatek všeho: kněží i praktikujících věřících, peněz na údržbu nemovitostí. Bezradnost, která netíží jen český katolicismus, je únavná. Kněžská setkání i setkání kněží s laiky probíhají ve znamení starostí o údržbu kostelů a far a ani při oddechových, přátelských setkáních se tu nemluví takřka o ničem jiném než o tom, kolik kdo už „má věží“ (kostelů) na starosti, jak zvládá jejich údržbu, jak do nich dojíždí a kolik lidí se kde účastní nedělní bohoslužby. Opravdová pastorační činnost je za těchto okolností hrdinským činem! Kněží a angažovaní laici při svých setkáních hledají především oddech a útěchu ve svých trampotách u podobně bojujících spolubratří. Otázku, jak teď dál a líp, si mnozí raději ani nekladou.

Český katolicismus prošel už v minulém století těžkou krizí, ze které se dodnes ještě zcela nevzpamatoval. Po tridentském koncilu (1565) u nás tak jako v jiných evropských katolických zemích vznikl konkordátní systém s jeho charakteristickou stabilitou zaručenou aliancí trůnu s oltářem. Zahrhoval společné církevně-politické zásahy proti heretikům a „novátorům“, tedy proti rodící se reformaci i proti katolíkům, hledajícím odpovědi na střet církevní nauky s přírodními vědami a kriticky přistupujícími k biblickým textům. Novým závažným fenoménem byla přítom novověká emancipace občana, který se začal hlásit o svůj podíl na správě obce v širokém slova smyslu, a začal proto bojovat proti monarchické moci a její případné opoře - římskokatolické církvi: k prvotnímu Los von Wien jako výzvě k odchodu z rakousko-uherské monarchie se tak u nás brzy připojila podobná Los von Rom - pryč od Říma (= od katolické církve). Vznik Československé republiky také opravdu doprovázel radikální úbytek praktikujících katolíků. Nedělní katolické bohoslužby dnes u nás navštěvují zhruba 4 % obyvatel, což je jen zlomek po-

čtu praktikujících v době před první světovou válkou a zánikem monarchie. Je to výsledek srovnatelný se západoevropským průměrem a patří spíše k jeho dolní hranici. Jednotlivé obce věřících u nás, zvláště mimo města, se zmenšují a stárnou a zároveň klesá počet kněží schopných o ně pečovat.

Jen částečná řešení

Nedostatku kněží v Německu vedení katolické církve poslední době čelí zvaním cizinců, často studentů, kteří přišli studovat na některou z renomovaných německých univerzit a pak, po vysvěcení na kněze, se rozhodli tam na nějakou dobu zůstat. Druhým zdrojem posily jsou kněží ze sousedního Polska, kde je kněží dostatek.

Zkušenosti s „hostujícími“ kněžími nejsou v Německu jednoznačné; vedle kladných jsou tu i méně kladné. Společným jmenovatelem nesnázi je klerikální vystupování zahraničních kněží, ať už přicházejí z Indie nebo z Polska. Se svěřenými farníky často jednají jako s nezletilými poddanými, a jestliže tento klerikalismus narazí na německé cítění typu „Wir-sind Kirche“, je konflikt nevyhnutelný.

V Rakousku probíhá otevřená debata k těmto otázkám od dubna 2011, kdy devět kněží přišlo s proslulou „Pfarrerinitiative“. V textu, který tehdy představili veřejnosti, se například postavili proti „hostujícím celebrantům“ při nedělní mši sv., kteří přijedou odněkud těsně před bohoslužbou a po ní zase kamsi odjedou. Autoři textu zmíněné iniciativy říkají: „Ve farnostech bez kněze dáváme v neděli přednost bohoslužbě slova s podáváním eucharistie jáhnem nebo pověřeným laikem“. Kiechle ve svém textu ale konstatuje, že „mnozí praktikující věříci se nedovedou smířit s náhradním řešením a touží po klasické eucharistii“. Lepší vyhlídky nenabízí automaticky ani vtažování místních řeholníků do diecézní pastorace. Řeholníci v Evropě zápasí se stejným nedostatkem dorostu jako diecézní klérus, od kterého se nicméně liší svým specifickým posláním a z něj plynoucí odlišnou přípravou. Profesor Wolfgang Beinert si klade otázku, zda se vůbec mají do diecézních služeb zapojit. Opravdu novým zdrojem mohou být jen kněží ze zahraničí.

V Německu probíhají od biskupské synody, svolané papežem Františkem, synody diecézní, které mají obvykle na programu jako důležitý bod právě zmíněné nesnáze s životem místních farností. Jedna z takových synod právě probíhá (od roku 2013) v trevírské diecézi. Prozatímním výsledkem široce pojeté debaty a následných (3000) vyplněných dotazníků je návrh nového uspořádání farního systému diecéze s vytvořením pouhých 34 nových velkých farností. Tento návrh směřuje ke konzervativnímu řešení, trvajícímu na zachování současné struktury cestou administrativního uspořádání pastoračních celků, konkrétně zvětšování farností v souladu s reálným počtem kněží aktivních v diecézi. Prof. Wolfgang Beinert poukazuje na nedo-

statky tohoto řešení, které nebere ohled na schopnosti místního existujícího kléru zvládat rostoucí objem pastoračních aktivit ve velkých farnostech. Dosavadní zásada jeden farář v každé farnosti podle jeho názoru není tímto způsobem udržitelná. V závěru svého článku se podrobněji zabývá možností světit

Sardinie 1950

na kněze tzv. viriprobati (osvědčené muže). Tímto názvem jsou běžně označováni muži, kteří mají za sebou velkou část svého rodinného spořádaného života bez dalších závazků a kteří by byli ochotni zasvětit svůj další život službě církvi. Beinert tuto možnost důsledně probírá a navrhuje také řešení problému teologického „dovzdělání“ těchto mužů nebo například možné omezení jejich činnosti hlavně na liturgii a pastorači. Zároveň ale tvrdí, že ví o mužích tohoto typu, jejichž vzdělání je už teď na stejné, ne-li občas i na lepší úrovni než vzdělání těch, kdo strávili pět let v diecézním semináři...

Čtyřicet seminaristů

U nás je v důsledku nedávné komunistické totality situace zamotanější: po čtyřicet let se komunistický dozor nad jediným kněžským seminářem snažil k obrazu své ideologie budoucí kněze (de)formovat. Na vstup do tohoto semináře ještě po dlouhou dobu uplatňoval numerus clausus, kterým dále snižoval počty kněží ve všech našich diecézích. Za zmínku stojí osmdesátá léta, kdy se do semináře začali hlásit kandidáti, kteří v katolické církvi viděli malou, ale oficiálně trpěnou možnost jistého odporu vůči komunistické demagogii; po jejím pádu mnozí z nich ztratili motivaci pro další kněžský život, a proto jej opustili. Spolu s neoficiálně vysvěcenými kněžími a biskupy tím ještě zkomplikovali už tak nesnadný počátek našeho dalšího církevního života. Z dostupných informací vyplývá pro letošní podzimní zahájení studia v pražském semináři přítomnost zhruba čtyřiceti seminaristů z pěti českých diecézí. Někteří z nich budou studovat v Římě a také počet nově přichozích z nultého ročníku do semináře je provizorní, někteří z těchto kandidátů v při-

pravě na kněžství nakonec nebudou pokračovat, přesná čísla jsou tak pravdivá jen na krátkou dobu. Studium je pětileté a to znamená, že – v průměru – je to méně, než kdyby byli z každé diecéze v každém ročníku studia aspoň dva seminaristé.

Současná situace v našem katolicismu není snazší než u našich západních sousedů. Čeští biskupové se obrátili na polské biskupy s prosbou o pomoc a podle posledních dostupných, avšak neúplných údajů (z roku 2010) u nás pracuje okolo 120 polských kněží, což činí zhruba 10 % z celkového počtu kněží v České republice. Nejvíce se jich nachází v ostravsko-opavské diecézi, která zahrnuje i Těšínsko s významnou polskou menšinou. Přítomnost polských kněží je zde pochopitelně něčím jiným než třeba přítomnost Poláků v německém Porýní. Je smutným faktem, že jsme si od vzniku samostatného Československa v roce 1918 nedokázali vytvořit přátelské vztahy k žádnému z našich sousedů a ani náš slovanský soused, Polsko, netvoří výjimku. I ve vztahu k polským kněžími se netraduje jen vděčnost za jejich pomoc, ale také řada jízlivostí, jež je nesnadné doložit či vyvrátit.

Stěžejní starostí je budoucnost našeho církevního života v dané situaci, tedy naše pastorační a evangelizační poslání, svěřené nám naším Pánem. Zkušenosti našich sousedů, kteří o ně bez zábran (na rozdíl od nás) usilují už mnoho let, je pro nás užitečná a posílí naše vzájemné vztahy i mimo čistě náboženskou sféru. V době, kdy si Evropané s neklidem kladou otázky týkající se budoucnosti velkého poválečného projektu našeho světadílu, je v tomto prostoru cenný každý sblížující krok. Křesťané mají úsilí o univerzální společenství v popisu práce od prvopočátku.

Univerzum 3/2018

KNĚŽÍ V NĚMECKU VYMÍRAJÍ

Úbytek kněží je v Německu prudký. Neda-leko mého rodiště, v jižní části krajinné oblasti Schwarzwald, bylo šest velkých farností (mezi nimi nejdůležitější turistická střediska) sloučeno do jednoho pastoračního celku. Tamní kostely jsou hojně navštěvovány lidmi zblízka i zdaleka, kteří jsou plni očekávání – a veškerou práci se zatím snaží zvládnout jeden jediný kněz: první infarkt našťastě přežil. Jako všude vypomáhají penzionovaní kněží – moderní medicíně se daří krizi na pár let oddálit. Počet eucharistických slavností byl snížen, někde až na hranici únosnosti. Jen v sídelních biskupských městech nebo v městech s teologickou fakultou je kněží dost – zvláštní přitom je, že ve farnostech nejsou vidět.

Správní instituce rády sahají k „reformám struktury“. Tak například v trevírském biskupství bylo 863 farností sloučeno do 35; na venkově musí jedna pastorační jednotka nahradit více než 40 původních obcí; město Saarbrücken bude mít na 100 tisíc katolíků jedinou farnost. Taková „velkofarnost“ má

většinou jednoho „faráře“, který musí vyřizovat spoustu administrativy, a jednoho nebo několik „koordinátorů“, kteří se smejí věnovat pastoraci. Některá biskupství dosazují do vedoucích správních funkcí laiky, což jiná odmítají jakožto „pastorační manicheismus“ s odůvodněním, že spirituální stránku nelze oddělovat od materiální – administrativu tedy musí vést farář. Tisíciletá tradice farností se jednoduše hází přes palubu. Nedostatkem kněží pro pastoraci trpěla církev už v 16. století a na počátku 19. století - a po těchto krizích nastal opět rozmach. My dnes ovšem nemůžeme tak dlouho čekat. Vždyť už i ony „velkofarnosti“ jsou „obsazovány“ jen obtížně. Za patnáct či dvacet let se také tato struktura zhroutí - kněží mladších než čtyřicet let je totiž naprosté minimum, o semináristech nemluvě. Na to církevní správa raději ani nemyslí.

Samozřejmě že za takových podmínek nemůže být všude zachováno slavení eucharistie, tohoto „zdroje, vrcholu života, poslání církve“ (druhý vatikánský koncil) a její svátostné struktury. Teď má být slavení eucharistie takřikajíc zastoupeno bohoslužbami slova - školení laiků, kteří by je prováděli, postupuje ovšem velmi pomalu a mnozí katolíci, třebaže vychovaní pokoncilně, chtějí raději slavit eucharistii, a proto na bohoslužby slova nechodí. Bohoslužba se tak více soustřeďuje na slovo: je to - vzhledem k ekumenické souměřitelnosti - žádoucí? Jistě to má také své výhody. Anebo to - víceméně neochotně - akceptujeme? Uvědomujeme si vůbec, že se tím podkopávají dávné teologické postoje i závěry druhého vatikánského koncilu týkající se nepostradatelnosti eucharistie? Jak to, že se neozývají protesty, konkrétně z řad strážců tradice?

Mnozí přicházejí s argumentem, že v poměru k počtu aktivních katolíků není dnes méně kněží než dříve. To je možná pravda - ale změnila se sociální struktura. Katolické obce budou časem žít všude v diaspoře, rozptýleny uprostřed většinové společnosti, a budou proto potřebovat více kněží, aby mohly slavit eucharistii přímo v místě. Spoléhat na mobilitu kněží nestačí.

V poslední době se zase smí veřejně mluvit o možnosti světit ženaté muže. Tento nejspíše dobrý krok by sice některé problémy pomohl vyřešit, jenže jinak by zase způsobil. Nejedna žena si řekne: „Tak zase další muži u oltáře, to už přestává všechno; proč se konečně nevyužije možnosti světit ženy?“ Uvažovat a mluvit o této myšlence je od časů Jana Pavla II. zakázáno - ale lze takový zákaz vážně prosazovat nebo chtít prosazovat v krizové situaci a zároveň v osvícené době? Zvláště když feministické teologie a feministická hnutí přicházejí s poznatky a názory, které prostě už nelze opomíjet?

Budeme-li v dnešní době personální nouze trvat na zachování kléru složeného z celibátních mužů, posílí to dojem, že se jakási „parta mládenců“ chce udržet u moci; někdo v tom může vidět i projev nezralé sexuality.

Jacinda Ardernová, osmatřicetiletá premiérka Nového Zélandu prohlásila: „15. března navždy změnil naši historii. Teď my měníme zákony. Veškeré zbraně vojenského stylu, poloautomatické pušky a vysokokapacitní zásobníky budou od 11. dubna zakázány a zákon, který jsme navrhli, bude přijatý ve zrychleném řízení. Nejdůležitější je, aby naše země byla znovu bezpečným místem k životu. Kdo zbraň vlastní, bude ji muset odevzdat, její držení bude protizákonné. Vláda bude některé z nich i zpětně vykoupovat.“ Ardernová se inspirovala sousední Austrálií, která v r. 1996 zbraně vojenského typu také zakázala. Bylo to dvanáct dní poté, co masový vrah postřílel 35 lidí ve městě Port Arthur. Od té doby klesl počet masových střelb v Austrálii na nulu a množství sebevražd a vražd střelnou zbraní se snížilo přibližně o pět procent.

Změníme-li ovšem podmínky připuštění, nevyhnutelně se v reakcích, mediálně velmi zdatných kruzích zvedne halasný pokřik, že se tady rozvrací „učení církve“ a že se Západ řítí do propasti. V nejvyšších patrech církve vzniknou v tomto případě obavy, že se tradicionalisté odštěpí; ale to už jsme v dějinách zazili několikrát - a byla by to skutečně taková katastrofa? Není eucharistická eroze pro církev větší škoda, kterou si opravdu nelze vzít na svědomí? Není to snad horší než schisma několika „strážců svatého grálu“, kteří hájí prastarý obraz církve?

Přirozeně, čas běží v různých světových a církevních kulturách různě. Ale nemohly by v rámci decentralizace, k níž podněcuje papež František, sáhnout k některým krokům regionální církve, ve vzájemné koordinaci, ale na vlastní odpovědnost? Tlak na jednotu světové církve sice vlivem globalizace a všudypřítomnosti médií sílí (všichni vědí všechno hned, zbrkle se odsuzuje a mnoho se mluví), ale jsou pro podobné kroky nutná hned celocírkevní řešení? Pojem „katolický“ zahrnuje přece nutně také strukturální rozmanitost, integraci kultur, duchovní kreativitu a elegantní řešení přizpůsobená místním potřebám. V té věci jsou na tahu biskupové. Kněz (gramaticky se držím mužského rodu, ale mluvím o všech povoláních) je člověk naslouchající, který se nechává Bohem pronikat a proměňovat. Po intenzivní spirituální a intelektuální přípravě je přijat do služeb církve. Osobně investuje obrovské množství času a energie, aby dosvědčoval a hlásal víru a lásku a staví se po bok chudým. K tomu se mu od církve dostává svěcení, jež mu propůjčuje důstojnost a plnou moc. Kněz je takřikajíc sakrální osoba, která jako taková odkazuje na Boha - a proto ji lidé, toužící po osobním, hmatatelném setkání, vyhledávají. Byla by to obrovská ztráta nejen pro církev, nýbrž pro celé lidstvo, kdyby kněží vymřeli.

Stefan Kiechle SJ, Univerzum 3/2018

„Ti lidé si do naší země přijeli vybudovat druhý domov“, řekla premiérka. „Naše země je jejich domovem. Oni jsou my.“ Vysvětlila, že pachatel zaútočil na všechny Novozélandany a že je to on, kdo k nim nepatří, nikoliv imigranti.

Vedle lídrů typu Donalda Trumpa, Viktora Orbána či třeba Miloše Zemana, kteří svoji politiku postavili na protimuslimské a protiimigrační rétorice, byla její slova pro mnohé překvapením. Že jsou slova politických lídrů důležitá a lidé se jimi řídí, ukazuje i to, jak se novozélandané k masakru postavili. Místní motorkáři teď hlídkují před mešitami a chrání muslimy, kteří se přicházejí modlit a báli se útoků. Na znamení úcty vůči muslimům zase studenti zatancovali maorský ceremoniální tanec haka.

Těm teď po teroristických útocích na Novém Zélandu ukazuje, jak se taky dá k tragédii způsobené masovým střelcem, který nenáviděl uprchlíky, přistupovat. Osmadvacetiletý terorista, který se pyšní vysokou tolerancí vůči menšinám, ani na Novém Zélandu nežil, přijel z Austrálie „udělat u sousedů pořádek“.

Jeho jméno odmítla premiérka vůbec vyslovit a vyzvala národ, aby mu neposkytl to, po čem tak prahl, tedy publicitu. „Je to terorista. Je to zločinec. Je to extremist. Ale zůstane bezejmenný“, řekla den po útoku při vystoupení v parlamentu.

To je nový přístup, ke kterému se v poslední době stále častěji přiklání některá americká média v případě takzvaných školních střelců, ale mezi světovými lidry to je zatím ojedinělé. Média jeho identitu ostatně zveřejnila zcela bez okolků. „Dělejte to jako já a mluvejte o těch, kteří přišli o život. Je máme oslavovat“, vyzvala Ardernová.

Poté šla za muslimskými rodinami obětí a měla přitom jako výraz úcty na hlavě černý šátek. Coby křesťanka nemusela, ale jako gesto v těžké chvíli to působilo vůči muslimům vstřícně.

Ardernová chce přijmout do země další přistěhovalce. Jak oznámila minulý měsíc, od příštího roku zvýší kvóty na počet uprchlíků o polovinu a místo tisícovky lidí ročně jich Nový Zéland přijme patnáct set. Reaguje tím na zvýšenou poptávku po pracovnících v pomocných profesích.

Říká se, že o kariéře ženy rozhoduje to, jakého má muže. Jacinda Ardernová je toho učebnicovým příkladem. Nebýt toho, že její partner Clarke Gayford převzal péči o jejich dítě, jen těžko by mohla být premiérkou.

„Tak je to správně“, vysvětlila to svou oblíbenou větou, kterou ráda používá, když občanům vysvětluje, proč některé své kroky dělá. Totéž řekla i v momentě, kdy oznamovala, že peníze, které by dostali poslanci v navýšení platu, půjdou místo toho na vyšší odměny za rodičovskou péči.

*Z článku Jany Ciglerové,
Deník N*

PROPADÁME ORGIÍM KONZUMU, žijeme na úkor svých dětí,

řká sociolog Zygmunt Bauman v rozhovoru
s Robertem Candrou s Ladislavem Bruštíkem

**Patříte k nejdůležitějším intelektuálům
naší doby a často se označujete za socia-
listu. Jak může socialismus získat zpátky
svou důvěryhodnost?**

Pro mě socialismus není nějakým zvláštním
společenským uspořádáním. Je to spíš určitá
predispozice, úhel pohledu, kterým se díváte
na existující společnost a snažíte se odhad-
nout, zda je to společnost dobrá, nebo špat-
ná. Pokud ta společnost není dobrá, co je s ní
v nepořádku? Co by se mělo zlepšit?

Jsem socialistou ve smyslu socialistického
postoje, což znamená hlavně dvě věci. Před-
evším že společnost je zodpovědná za blaho-
byt všech svých členů. Řešení sociálních pro-
blémů by neměl hledat a aplikovat jedinec,
pro sebe samotného a úzký kruh své rodiny,
přátel atd. Je povinností komunity jako cel-
ku pomoci jednomu každému člověku přežít
a hledat řešení problémů, s nimiž se všichni
v životě setkáváme. Život je plný problémů.
Někdo najde řešení těch svých velmi snad-
no, ale spouště dalších k tomu chybí energie,
zdroje, inteligence nebo znalosti. Pak přichá-
zí na pomoc komunita.

Druhý bod se týká toho, že stej-
ně jako nosnost mostu nezjistíte
součtem průměrné nosnosti jed-
notlivých pilířů, kvalita společ-
nosti se neměří zprůměrováním
blahobytu všech občanů, ale těch
nejslabších. Často jsme v poku-
šení hodnotit kvalitu společen-
ských opatření průměrnými vý-
hodami, které přinesou všem. Ale
jak dobře víme, výhody jsou dis-
tribuovány velmi nerovnoměrně.
To je socialismus. Nevěřím v to,
že jde o určitý společenský řád,
nevěřím v ideální socialistickou
společnost. Věřím v to, že socia-
lismus nám připomíná: „Postarej-
te se o nejslabší!“ To je stále důle-
žité, obzvláště dnes, kdy se během
posledních deseti dvaceti let po-
vážlivě zvýšila nerovnost šancí.
Vezměte si současné absolventy
vysokých škol. Většina z nich je
buď zcela nezaměstnaná, nebo
marně hledají práci odpovídající
jejich dovednostem a ambicím.

To je velice nepříjemná situace pro velkou
část společnosti, která je přehlížena ve smys-
lu těchto dvou bodů.

**Co je podle vás největší překážkou na
cestě k dosažení spravedlivé společnosti?**
Upozorňuji vás, že nemám žádný recept.
Dřív jsem poukazoval na různé návody, byl
jsem si jistý, že budou fungovat, ale nefun-
govaly. Přestože žiju už 87 let a prošel jsem
nejrůznějšími společnostmi, nenašel jsem je-
diný recept, který by se jen blížil dokonalosti.
Mám spíš obecnou radu, jak dosáhnout toho,

co považuju za dobrou společnost. Taková
společnost k sobě dokáže být kritická. Nevě-
ří, že je tou nejlepší možnou. Jakmile si řek-
nete: dosáhli jsme všeho, čeho bylo možné
dosáhnout, máte problém.

**Kam až podle vás může zajít individua-
lizace a destrukce tradičních vazeb? Hrozí
například rozklad instituce párové rodi-
ny?**

Ano, uvolňování a rozpad sociálních vazeb
považuju za jeden z nejhorších aspektů naší
společnosti. Je čím dál víc individualizovaná,
což znamená přechod od toho, co označuju
za *utopii zahradníků*, k *utopii lovců*. Vysvětlím,
oč jde.

Představte si společnost, v níž je pro každé-
ho místo, které odpovídá jeho schopnostem
a odhodlání něčeho dosáhnout. Společnost,
která nikoho nevyklučuje jen proto, že je jiný,
že nepřizpůsobuje své chování aktuálně
platným normám. Utopie zahradníků to na-
zývám proto, že zahradník má svou vizi har-
monie, na jejímž uskutečnění tvrdě pracuje.
Ale stará se o dobro celku, ve smyslu víc než
dva tisíce let starých Aristotelových slov, že
dobrý život může být veden pouze v dobré
společnosti.

Na druhou stranu utopie lovců je něco velice
odlišného. Během období atomové hrozby –
nevím, jestli jste to zažil, jste mladý člověk,

ale já si dobře pamatuju, jak všichni očekáva-
li, že atomová válka může vypuknout každou
chvíli – se lidem radilo: kupte si vlastní bun-
kr. Vlezte si tam s celou rodinou, připravte si
zásoby vody a jídla a tak dál. Pochopitelně
v případě atomové války by tyto individuální
kryty nikomu nepomohly. Lovce nezajímá,
kolik zvířet v lese zbývá pro ostatní lovce. Je
pro něj důležité naplnit kořist vlastní braš-
nu. To znamená, že jakmile se utopie lovců
stane převládajícím, doporučovaným módem
existence, máme problém. A ten teď máme

Zygmunt Bauman (1925–2017, Poznaň),
prožil život plný zvrátů. Jeho židovská rodi-
na musela z Polska prchnout před nacisty do
Sovětského svazu, Bauman sám se účastnil
bojů 2. světové války, jako devatenáctiletý
pracoval pro vojenskou rozvědku (což s od-
stupem označuje za mladickou chybu). Poz-
ději přednášel na univerzitě ve Varšavě a ač-
koli měl původně blízko k marxismu, čím dál
víc kritizoval polskou komunistickou vládu.
Kvůli silicimu a oficiálně podporovanému
antisemitismu byl na konci 60. let opět nucen
opustit rodné Polsko, přednášel na univerzi-
tě v izraelském Tel Avivu a od roku 1971 žil
v Británii, kde se stal profesorem sociologie
na univerzitě v Leedsu. Bauman je autorem
víc než pěti desítek knih, většinu z nich na-
psal až ve zralém věku. Mezi řadu témat,
jimiž se zabýval, patří modernita a postmo-
dernita, holocaust, racionalismus, později
i globalizace a konzumerismus.

– spotřebováváme víc, než planeta může po-
skytout, už teď žijeme na úkor svých dětí,
vnoučat, pravnoučat. Dokonce i naši ješ-
tě nenarození následníci už jsou zadlužení
kvůli našim orgiím konzumu. K tomu vede
utopie lovců.

**Jak máme rozumět tomu, že ve společ-
nosti stále přežívá antisemitis-
mus, a to i tam, kde prakticky
neexistuje významná židovská
menšina?**

Z hlediska sociologických zákonů
je to velmi prosté. Stereotypy jsou
trvanlivější než skupiny lidí, kte-
rých se původně týkaly.

Teď nemluvím o antijudaismu. To
byla otázka konfliktu různých ná-
boženských vyznání. Kdysi byli
židé považováni za nevěřící. Od-
mítali Krista, a tudíž byli označo-
váni jako bezvěrci, zrádci a tak
dále. Běžně se *my* definujeme
tím, že určíme *je*. Oni svou od-
lišností od *nás* pomáhají vyme-
zit *naši* identitu. A jak asi víte,
antijudaismus se transformoval
v moderní antisemitismus, což
není úplně to samé. Pokud někdo
za časů antijudaismu konvertoval
ke křesťanství, znamenalo to, že
pochopil a napravil svou chybu,
a bylo to v pořádku. Z hlediska
antisemitismu to takhle nefungu-
je.

Sebevětší záplava svícené vody nesmyje
vaši identitu. Jednou jste prostě klasifikován
jako *ten jiný*. Nepřátelsky jiný. To se promít-
lo do procesů specifických pro moderní éru.
Od 18. století nastává období budování ná-
rodů. Identifikace se posunula od lokální
komunity na úroveň nové, pomyslné komu-
nity – národa. Národ je něco mnohem obtíž-
něji uchopitelného, protože to nejsou jen lidi,
které osobně znáte, potkáváte, vedete s nimi
spory tvář v tvář nebo s nimi spolupracu-
jete. *pokračování na str. 12*

AKTUALITY

BESEDY SE SNOUBENCI A NOVOMANŽELY

(nejen pro pokřtěné)
každou neděli v 17 hod. na faře.

Česká křesťan. akademie zve
na přednášky

- do evangelického kostela v 19 hodin:
- 26.4. PhDr. Jiřina Šiklová
„Rovnoprávnost žena mužů, gender“.
- 3. 5. Mgr. Václav Vacek: „Nejčastější
chyby v manželství“.

VÝSTAVA O ADOPCI NA DÁLKU

- arkády letohradského zámku od 15. do
27.4. V kostele na Orlici 27. dubna.
Diecézní charita Hradec Králové od r. 2000
propojuje dárci a chudé indické děti.
Za 18 let se dostalo vzdělání přibližně 6500
indickým dětem. Z některých se staly učitelé,
zdravotní sestry, účetní nebo strojní inženýři.
Více informací o charitní pomoci v Indii na-
jdete na webu adopce.hk.caritas.cz.

BOHOSLUŽBY O VELIKONOCÍCH

Zelený čtvrtek - 18 h. kostel sv. Václava
Velký pátek - 15 h. kostel sv. Václava
15.30 h. náměstí scénka
„Odsouzení“ (z posledních dní
Ježíše Krista), pak druhá část bo-
hoslužby v kostele
Bílá sobota - den ticha
Neděle Zmrtvýchvstání
5 h. Orlice,
pak společná snídane v Orlovně
10,15 h. Letohrad

BRÁNY PAMÁTEK DOKOŘÁN

v sobotu 27. dubna:

Kaple sv. Jana Nepomuckého na Kopečku
- komentované prohlídky v 11, 14 a 15 hod.
Kostel sv. Václava,
ve 13 hod. komentovaná prohlídka.
Dále: **Zámek, Městské muzeum, Muzeum
řemesel ...**

Setkání s rodiči dětí, které letos poprvé při-
jmou pozvání k Ježíšově Hostině
- 29. dubna ve 20 hodin na faře.

Za manželství a rodiny poděkujeme
při bohoslužbách v neděli 5. května.

Slavnost dětí, které poprvé přijmou pozvání
k Ježíšově Hostině, budeme slavit v neděli
12. května v 10.15 hod. na Orlici.

Velikonoční výstava v městském muzeu
3. - 20. dubna.

Výstava Lidové kroje z našich sbírek
v městském muzeu 3.4. - 12.6.

Svatojánská pouť na Kopečku

Bohoslužby
- ve středu 15. května, v předvečer svátku
Jana Nep., v 18 hodin.
Kaple bude otevřena i v sobotu 9.30 - 16 hod.
Bohoslužby v neděli 19. května:
7.15 h. v kostele sv. Václava
9 h. na Kopečku
10.15 h. na Kopečku

Víkend rodin letos uspořádáme 24.-26.
května v klášteře na Hedeči v Králíkách.
V tomto termínu se zároveň konají volby do
Evropského parlamentu. Bude možnost volit
i v místě pobytu - jen si každý potřebuje ob-
starat volební průkaz.
Zájemci hlase se u paní Jany Skalické do
konce března na adr. janaskal@seznam.cz

Farnost sv. Václava v Letohradě s podporou
Města Letohrad vás srdečně zvou na

Večer u Kateřiny

s podtitulem „Slavnost hrdinství“
Společenské setkání v předvečer státního
svátku v úterý 7. května od 18.30 hodin
v prostorách kostela sv. Kateřiny na Kun-
čicích.

Program:

- přivítání a vzpomínka u pomníku obětem
1. a 2. světové války
 - připomenutí místních událostí po zřízení
protektorátu v roce 1939
 - koncert Prague Academy Tria - skladby J.
S. Bacha, W. A. Mozarta a A. L. Webera.
 - Účinkují: Martina Bártovej - housle, Pavlína
Malíková - viola, Štěpán Křováček - vio-
loncello.
- Beseda s občerstvením.

DUBEN VE STREETU

Taušlova 714, Letohrad, Tel. č.: 731 420 344
Facebook: NZDM Street-Letohrad

1. 4. **DEN NAOPAK**
Chceš si vyzkoušet roli pracovníka NZDM?
Dnes máš výjimečnou možnost si tuto pozici
zkusit a stát se jim.

4. 4. SPOLEČNÉ PEČENÍ MRKVOVÉHO KOLÁČE

Dnes je den mrkve, tak si přijď s námi do
Streetu upéct a také sníst mrkvový koláč.

8. -11. 4. **OBÍHAČKA V PING-PONGU**
Baví Tě hrát ping-pong? U nás máš možnost
si zahrát i obíhačku, která se může hrát i ve
více lidech. Budeme se na Tebe těšit.

15. -18. 4. DESKOBŘANÍ

Nudíš se a nevíš co dělat doma? Přijď si do
Streetu zahrát deskovky.

19. -22. 4. ZAVŘENO

30. 4. **ČARODĚJNICKÉ OPEKÁNÍ**
Přijď si s námi pokecat a upéct buřty a při-
pravit se na čarodějnice.

Téma měsíce: JAK PÁLIT

ČARODĚJNICE BEZPEČNĚ

Poslední dubnový den, kdy se páli čarodějni-
ce. Víš jak vybrat vhodné místo ohniště, jaká
vzdálenost by měla být od lesa a dalších vě-
cí, které s tím souvisí? Umíš zvolit velikost

ohniště, aby hranice ze dřeva byla stabilní?
Viš, co potřebuješ všechno k rozdělení ohně
a co naopak ne? Ve Streetu Ti poradíme, co je
třeba a jaké zásady musíš dodržovat.

Přátelství Boha krtem přijali

10.3. Anna Krulíková

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

2.4. Jarmilu Stejskalovou 90 let

PROSBA

Prosíme o pomoc při úklidu na Kopečku
Prosíme o hlídání Kopečku při Svatojánské
pouti - v sobotu 9.30 - 16 h.
- v neděli 12 - 16 h. Děkujeme.

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme panu MUDr. Tomáši Soukupovi
za přednášku „Vliv výživy na život člověka“.
Děkujeme panu Milanovi Beranovi za du-
chovní obnovu.
Děkujeme dětem z Misijního klubka, které
malovaly Velikonoční pohledy a paní Moni-
ce Vychytilové.

JEDINEČNÁ OSLOVA JUBILUJÍCÍHO HUDEBNÍ FESTIVALU

Sobota 1. června - Tvrz Orlice
21.45 hod. - rybník pod Tvrzí Orlice.
Vodní a ohňostrojevá show k oslavě festiva-
lového jubilea na hudbu B. Smetany – Vltava
(Má vlast) *Vstup zdarma.*

Letohradský hudební festival slaví letos své
30. narozeniny. Připravil pro Vás proto velice
zajímavý a poutavý program.

Navštivte i další zajímavé koncerty – např.
v neděli 9. června odpoledne nás čeká v kos-
tele sv. Václava na Václavském náměstí
v Letohradě světověznámý chlapecký sbor Bo-
ni pueri, kytarista Lubomír Brabec. A další
koncerty se uskuteční také v okolí Letohradu.
Přesný program naleznete na webu:

www.mhf.letohrad.cz

Na setkání se těší *František Vaniček*

Mezinárodní hudební festival LETOHRAD 2019

30. ročník

Sobota 1. června na Tvrzí Orlice:
- 19.30 h. **Předání cen Města Letohrad,
předání ceny Grand prix**
- 20 h. **Slavnostní zahajovací galakonzert
HRADIŠŤAN & Jiří Pavlica**

*Předprodej vstupenek v IC Letohrad
(vstupné v předprodeji 150 Kč, na
místě 190 Kč).*

- 21.45 hod. rybník pod Tvrzí Orlice - **Vodní
a ohňostrojevá show k oslavě festivalového**

jubilea, komponovaná show na hudbu B. Smetany - Vltava (Má vlast).

Vstup zdarma.

Neděle 2. června

v kostele na Orlici v 10.15 h.

Varhanní mše - C. Schmiedlin

(Švýcarsko)

Vstup zdarma.

17 h. Aula PdF Univerzity Karlovy

Koncert k jubileu J. Snížkové - členové FHK a pedagogové PdF UHK

Vstup zdarma

Středa 5. června

20 h. - kostel ve Výprachticích

Chvála varhan – H. Gwardak (PL/Finsko)

Vstupné: 50 / slevy 30 Kč.

Čtvrtek 6. června

20 h. - kostel Jablonné n. Orl.

Multizánrové oratorium MissaLaetare - Sopotnická filharmonie, FamiliaCantorum

Vstupné: 50 / slevy 30 Kč.

Pátek 7. června 20 h. kostel Horní Čermná

M. Muck - varhany (SRN)

Vstupné: 50 / slevy 30 Kč.

Sobota 8. června 18.30 h. klášter Králiky Královéhradecké kvarteto, M. Arutnuna - varhany (SRN)

Vstupné: 50 / slevy 30 Kč.

21 h. kostel Lukavice - **koncert při svíčkách - Královéhradecké kvarteto, F. Rosca - varhany (Rumunsko)**

Vstupné: 50 / slevy 30 Kč.

Neděle 9. června 14 h. nový hřbitov

Položení květin u hrobu F. L. Věka, pak průvod k pomníčku vedle kostela sv. Václava.

15 h. kostel sv. Václava v Letohradě

Závěrečný galakonzert BONI PUERI - Český chlapecký sbor - Lubomír Brabec, kytara.

Vstupné: 50 / slevy 30 Kč.

POKUS

Vážně mám v úmyslu kvůli aprílovému dubnu napsat něco veselého. Půjde to?

Například, strefím-li se do televizního reklamního bloku, nemohu smíchem slzíci oči odtrhnout od té dámy, co láme holýma rukama sádrové pouzdro kolem své postavy a přesvědčuje divačky o prostředku na štíhlost. Hned potom je sama sebou.

Nebo jiná reklama. Když už máme tolik zadlužených, proč nelákat k novým půjčkám? Tam už smíchy neslžím. Spíš bych reklamnímu tatínkovi doporučila návštěvu u psychiatra. Víte, o kom mluvím. To je ten, co uspořádá rozmazlené dceruše úžasnou oslavu narozenin i se šaškem, teď honem poběží pro půjčku na ještě velkolepější oslavu, protože dcerušku šašek ne bavil.

Dlouho se mi líbil reklamní příběh, v němž jde tatínek zimmím lesem a dceruše slibuje zlaté prasátko. Stejně dlouho jsem si mysle-

la, že ten předvánoční příběh nabádá, aby se v lese nekradly smrčky. Vnucci mne upozornili, že to je reklama na nějaké pití.

Ovšem, na vrcholu kreativity všech těch úžasných lákadel na utracení peněz je nepřetržitě, dlouze a všemi věkovými kategoriemi doporučované dokonalé spaní, po němž jste jak rybička, neboli záda, ani krční páteř, ani klouby, ani hlava, skvěle a noc co noc omládnete na úžasně matraci nebo přistýlce Dormeo.

No, nekup to!

Teď už nabídky na ledacos, dokonce i na rychlou půjčku, chodí i do mobilu. Jsem vycvičená telefon brát. Když někdo volá, asi je to důležité, ne?

Všecko, co je v mém bytě uloženo ve větší výšce, pro mrňavost zvládám ze štaflí. Jsou to ty lehké, hliníkové, se třemi schůdky a čtvrtou plošinkou na vrcholu. A protože jsem stará a už ne moc šikovná, před každým výstupem na štafle řeším problém, co dělat, kdybych spadla. Taky jsem nikdy neměla dost nadání získat fyzikální a matematické vědomosti. To jest, nedovedu spočítat, kam by padlo moje tělo, nakláním-li se nebezpečně ze štaflí na tu nebo onu stranu. A tak před každým výstupem na štafle odhaduju, kam na zem položit mobil, abych se ze země dovolala případné pomoci. Že bych padla tak, že nebudu moci vyprostit ruce, to předem zamítám. Kladení a přemísťování mobilu do mnou uznané vzdálenosti a polohy mi obyčejně zabere daleko víc času než akce na štaflích sama.

Jen jsem nahoře, někdo volá. Tak dolů. Půjčka!!! Chudák maminka, ta kdyby se dožila, jakých jsem schopna užít slov!

Nějak na mne reklamní slogan „Ty za to stojíš“ ne a ne působit. Je to stejné jako s těmi úžasnými celostránkovými rádoby vědecky ceněnými nabídkami na úplně zaručenou dietu, kvůli níž výživový poradci blednou v předtuše úbytku práce. Za měsíc 20kg došlo a můžete jíst a pít a ležet, stačí, když si za výhodnou cenu – obyčejně kolem tisícovky – objednáte první balení laboratořemi, nejlépe v USA, odzkoušeného prostředku. Uvádí-li reklama jméno autora té zázračné směsi, nenajdete jej v žádné zmíněné ani příbuzné instituci, kdybyste špendlíčkem hrabali. A ti, co zázrak vyzkoušeli a doporučují jej, bývají představeni na fotografiích v podobě před a po použití prostředku. To se opravdu s úbytkem kil úplně změni tvář, barva vlasů, vousy? ... Jen jestli já nejsem nějaká podezírává.

Tak raději o počasí.

Nevím jak v Kyšperku, tady na sídlišti už zlatě září forsytie, bíle rozkvetly špendlíky, dokonce mezi paneláky jedna netrpělivá magnolie vystrkuje bílé růžky svých pupat a já mám strach, že v zámeckém parku odkvetou čemeře a zatahnou kandíky dřív, než dojezu domů.

Je to taková úleva uvědomit si, že naše hloupé lidské benožení, hromadit a vlastnit, závidět, hádky, nenávisti, jsou nic proti řádu

a moudrosti přírody.

Na jaro se těším. Nový začátek.

Přeju vám, vychutnejte si ho. Vy za to stojíte. EN

PŘESTAŇTE MI ŘÍKAT „OTČE“!

Jean-Pierre Roche

Zvyk oslovovat kněze „otče“ může být nezdravý, jestliže je výrazem emoční závislosti založené na falešném pojetí poslušnosti. Mnozí katolíci jsou ohromeni, šokováni a zděšeni. Jsou traumatizováni krizí sexuálního zneužívání, která zasáhla jejich církve. I já k nim patřím. Avšak co můžeme dělat? Především musíme vyjádřit svůj soucit a empatii vůči obětem, jejichž utrpení je mnohem větší, než naše. Tato krize vyžaduje, abychom transformovali církve, kterou tvoříme my všichni. Tato transformace se může podařit pouze návratem k evangeliu, musí však také zahrnovat konkrétní změny ve způsobu našeho života v církvi a ve společnosti. Vloni v srpnu papež František napsal list celému Božímu lidu a vyzval jej ke konkrétním opatřením proti klerikalismu, ve kterém spatřuje zdroj zneužívání páchaného kněžími, biskupy a řeholními představenými. Tímto bych také rád k tomu přidal svůj skromný příspěvek. Minimálně tři důvody neříkat mi „otče“. Křesťané, se kterými spolupracuji a které doprovázím, mě přirozeně oslovují křestním jménem. Avšak všichni katolíci, se kterými se setkávám o nedělich, v různých kostelích mé farnosti, nebo při křtech, svatbách či pohřbech, mě oslovují „otče“. Totéž se také týká ostatních lidí z města, kteří třeba ani nejsou nějakými zvláštními křesťany, ale cítí se být povinováni mě oslovovat tímto způsobem. To mně bylo nepříjemné během celých těch více než dvaceti let, co jsem knězem. Avšak v dnešní situaci, když víme, že někteří kněží byli shledáni vinnými sexuálníím zneužíváním dětí nebo řeholnic, věřím, že vás nyní musím naléhavě požádat: Prosim, neříkejte mi „otče“! Dělán to přinejmenším ze tří důvodů. Ten první důvod by měl být dostačující sám o sobě, protože jej najdeme přímo v evangeliích.

- Kněží chtějí být učedníky Ježíšovými, který řekl: „Vy však si nedávejte říkat ‚mistr‘, jenom jeden je váš Mistr, a vy všichni jste bratři. A nikomu na zemi nedávejte jméno ‚otec‘, jenom jeden je váš Otec, a ten je v nebi“ (Mt 23,8-9). Někdy je náročné Ježíšova slova interpretovat, avšak smysl právě těchto je zvlášť jasný. Nechat si říkat „otče“ znamená stavět se na místo Boha, Otce všech lidí. Doslova to znamená hrát si na Boha! Ne děti, ale bratři a sestry. Druhým důvodem je, že oslovování kněží „otče“ infantilizuje katolíky.

- Jak je možné mít bratrské a sesterské vztahy mezi dospělými, kteří jsou si všichni rovni, jestliže jsme všichni bratři a sestry s výjimkou jedné osoby – té, které říkáte „otče“? Jak si pak za této situace můžeme dovolit vyslovit nesouhlas, jestliže, abychom to mohli učinit, musíme „zabít otce“? Katolíci nejsou

NÁŠ ROZHOVOR

JAK SE DĚLÁ NÁČRTNÍK?

Myslíte si, že nakreslíte lišku, tučňáka a myš, a je to? Nikoliv. Nakreslíte sto myší a sto tučňáků, pak dvacet lišek, a pro sichr dvacet sloňů a dvacet žiraf. Z toho se vyberou tři a je to. Půl roku práce. Takhle vznikly tři verze náčrtníků pod rukama Lucky Zamazalové. Náčrtník vypadá jako skicák, ale obsahuje slabší papíry. Až si ho budete v papírnickví kupovat, je docela možné, že se koupíte ten, který navrhla Lucka Zamazalová z Letohradu. Lucka je nyní v maturitním ročníku Střední uměleckoprůmyslové školy v Ústí nad Orlicí a loni se úspěšně zhostila úkolu, se kterým do školy přišla firma STEPA – udělat pro ně novou sérii obalů na náčrtník, skicák a barevné papíry. Úkol dostali tři studenti, na Lucku připadly náčrtníky.

Co tedy tento úkol obnáší a jak to je časově náročné?

Dělali jsme tři formáty a tři témata – s využitím typografie, papíru a výtvarnou verzi. Pro papírovou verzi jsem skládala origami, pak je nafotila, upravovala v grafickém programu a doplnila digitální kresbou. Jiná verze byla linoryt na ručním papíru. A ta výtvarná verze mi trvala měsíc a půl, než jsem práci mohla předložit jako hotový návrh. Pak další tři

měsíce práce na finální podobě. Lišku jsem měla hotovou napoprvé. Myší jsem ale namalovala sto druhů - už mi to lezlo krkem, nebyla jsem schopná vidět v tom

SLABÍ A JEŠTĚ SLABŠÍ

Je krátce po poledni, vlak do Prahy má zpoždění, a tak si jdu sednout do nádražní čekárny. Je obsazena asi z poloviny. Je tu klid, jen nádražní rozhlas občas někoho vyžene k vlaku.

„Hej, pane, vstávejte, běžte ven!“ ozve se mi najednou za zády.

„Co si to dovolujete? Co do mne tak strkáte? No co si to dovolujete?“

Ohlédnu se. Na sedadle se hrbí hubený dědeček, nad ním se vzpíná dvacetiletý hromotluk v černé kombiněze s hrdým nápisem „Securitas“.

„No tak, běžte ven, dělejte!“ Proč, říkám si, žádný důvod nezazněl, i když jsem celou situaci neviděl od začátku.

Dědeček se těžce zvedne, opře o hůl a beze slova se belhá pryč. Nevím, co provedl, ale jistě se neprovinil tím, že je opilcem či bezdomovcem, vždyť neměl žádnou igelitku a byl čistý. Nádraží je skoro jako subkultura,

žádné rozdíly, ptala jsem se pořád dokola učitelů, která myš se jim líbí nejvíc. Největší změnu prodělal tučňák, než byl odsouhlasen zákazníkem, a než jsme s tím byli všichni spokojeni - ten mi zabral hodně času. Pak vymyslet barvy, font písma - hodně mi s tím pomáhal pan učitel Bohuslav Špaček, konzultovali jsme spolu věci, radil mi.

To je velký úspěch. Kdo se může pochlubit tím, že jeho výtvarné návrhy jsou na výrobcích, které se skutečně prodávají?

Ano, musela jsem se naučit komunikovat s lidmi. Každý zákazník je náročný. Vymýšleli si spoustu věcí – trávu pod zvířátky, velikost zvířat, barvy, pozadí, logo atd. Byla to dlouhá cesta, ale povedlo se. Mám z toho radost. Ty náčrtníky to jsou takoví moji mazlíčci.

Co dalšího máš za sebou v oblasti grafiky?

Ve škole jsem dělala nějaké návrhy Pamětních listů a Diplomů pro Pardubický kraj, pro Moravskou Třebou Program kulturního přehledu, loni jsem sázela Katalog pro Kocianovo Ústí – to byla velká zkušenost. Děvčata z gymnázia dělala rozhovory s účastníky soutěže, kluci fotili a já to dávala ve student-ské redakci graficky dohromady.

Tenhle rok se snažím moc toho nedělat, a učit se k maturitě. Ale i tak toho bylo dost: pamětní deska pro Lanškroun a grafický vizuál pro muzeum v Ústí nad Orlicí, ještě dodělávám patnáct billboardů pro muzeum železniční stanice v Rokytnici v Orlických horách. Práce je dost. Když přijdu ze školy, dám si doma půl hodiny na kafe, a pak zas makám do půlnoci. Umím pracovat, ale někdy pak ve škole usínám.

Co plánuješ po maturitě?

Chtěla jsem jít do Zlína na grafiku, ale bohužel to nevyšlo. Brali jen deset lidí a já byla po přijímacím řízení osmnáctá. Tak uvidím...

/M

děti, které musí říct „amen“ pokaždé, když promluví kněz. Jestliže se církev chce jednou znovu stát společenstvím, musíme tento zvyk stopnout a uvést do praxe onu nádherou pasáž z II. vatikánského koncilu: „Ačkoli někteří jsou z Kristovy vůle ustanoveni pro jiné jako učitelé, rozdělovatelé tajemství a pastýři, přece je mezi všemi opravdová rovnost v důstojnosti a v činnosti společné všem věřícím při budování Kristova těla“ (Lumen gentium 32). Rozumím, že kněží vykonávají určitý druh duchovního otcovství. Ale osobně mohu říct, že ti, kteří mě považují za svého duchovního průvodce, mně nikdy neřikají „otče“. Není tedy to, že si kněží nechávají říkat „otče“, nějakým druhem kompenzace za to, že nemají vlastní děti? To, co mi pomáhá žít můj celibát, je fakt, že díky svému poslání jsem získal tolik přátel. Ti však nejsou žádnými dětmi, ale bratřími a sestrami. Neoslovují nás kněží právě takto, když nám říkají: „Drazí bratři a sestry“? Co se týče svých bratří, kteří jsou biskupy (za které se v současné době velmi modlím), nechávám na nich, aby vás požádali, abyste je již nadále neoslovovali „monsignore“, tj. „můj pane“. Vnímám to jako obzvláště šokující, protože máme jen jednoho „Signora“, „Pána“. A tím není náš biskup. Konečně, zvyk oslovovat kněze „otče“ může být, zcela upřímně, nezdravý, jestliže je - výrazem emoční závislosti založené na falešném pojetí poslušnosti. Otcovství je, v konečném důsledku, směs lásky a autority. Avšak může být nebezpečné, jestliže se sakralizuje. Absolutní monarchická mužská moc božského práva. A tak, prosím, přestaňte nám říkat „otče“. Jestliže nás neznáte dostatečně dobře, abyste nás oslovovali křesťanským jménem, říkejte nám třeba „bratře Josefe“, nebo prostě „bratře“, stejně jako řeholnicím říkáte „sestro Pavlino“, nebo „sestro“. To bude váš příspěvek k bitvě proti klerikalismu, který je u kořene všeho zneužívání v církvi. Může vám připadat, že to je jen maličkost. A to je pravda. Avšak zatímco čekáme, až bude církev celá zreformovaná, možná můžeme začít měnit právě takovéto maličkosti. Nejsem si jistý, že si naše církev může ve světle evangelia dovolit dělat i nadále nějaké kompromisy v pečlivém zvažování nutných změn ve svém vedení a ve své organizaci. Katolíci, kterým bylo vždy – a právem – zdůrazňováno, že církví jsme my všichni, budou mít stále větší a větší potíž podporovat klerikální autoritu kněží, biskupů a papeže, pokud tato autorita bude spočívat na absolutní monarchické mužské moci božského práva. Církev se v naší demokratické, pluralitní a egalitářské společnosti stává stále méně srozumitelnou organizací. A než se toto změní, možná že můžeme my všichni zatím dělat tyto malé krůčky vpřed a rozvíjet tak církev, která je komunitnější a ve které už nyní můžeme žít bratrské a sesterské vztahy.

Jean-Pierre Roche je kněz a známý autor z diecéze Créteil, jižně od Paříže. Podle La Croix International, 29. 3. 2019, přeložil Petr Hruška.

OSIM HAIM

Bylo mi už něco přes čtyřicet, když jsem zjistila, že na obvyklé „Jak se máte, co děláte?“ se dá také odpovědět „Osím haim“. Znamená to doslova „Děláme život“, vlastně tedy – „Žijeme“ nebo taky „Užíváme si života“. Setkala jsem se s tou odpovědí v Izraeli, kam mě zavál život a kde je docela běžná.

Polední kavárna. Vedle u stolečku sedí starší pár. Asi to nejsou manželé, spíš známí. Povídat, smějí se, vtipkují. Najednou zazvonil mobil. Muž to vzal. Na druhém konci mu někdo položil klasickou otázku a on odpověděl: „Osím haim“. Užívám si života. Neřeším problémy, nevydělávám peníze, nehledám odpovědi na nějaké otázky a nestavím si cíle, nedržím dietu kvůli hubnutí, ne, ne... prostě žiju a užívám si života.

Tahle slova mi doslova učarovala. Chtěla jsem se taky naučit tomu „Osím“. První lekci mi poskytl majitel zoo obchůdku, kam jsem brzy ráno běžela koupit krmení pro psy. Majitel sotva otevřel, napůl spící rozkládal zboží do regálů a já tam vrazila celá udýchaná a samozřejmě jsem spěchala. „Rychle prosím vás“, zaprosila jsem.

Na má slova majitel obchůdku vytáhl z kletce malého králíčka a posadil mi ho do dlaně. V tu chvíli jsem pochopila – tohle je Osím haim! Čas se zastavil. Chtělo se mi donekonečna hladit heboučký uzlíček ve své dlani. A přitom se s potěšením dívat na neuspěchané pohyby prodavače...

Takových lekcí se mi pak dostalo více a při každé z nich jsem cítila veliké štěstí.

Dnes například vím, kde v Tel-Avivu dělají nejlepší kávu. Ne snad přímo kvůli chuti, to ne. Kávu tady v Izraeli vaří výtečnou všude. Jenomže na tomhle místě se pravidelně schází majitelé fantastických pejsků, veselí a řeční lidé. Pozorovat jejich svět, poslouchat nekonečnou výměnu názorů na jejich miláčky a přitom v poklidu popíjet kávu, to je *osím haim*.

Nikdy jsem netušila, že krmít koně je tak nádherné. Vždycky jsem se koní bála, od dětství jsem odmítala se k nim přiblížit. Ale tady mi jedna majitelka koní s vlídným úsměvem podávala jablko a vybídla mě, ať svůj strach zlomím. Natáhla jsem třesoucí se dlaně s jablkem k obrovskému zvířeti. Kůň otevřel velkánskou tlamu s úctyhodnými zuby, skloupl se k mé dlani a neskutečně hebkými vlhkými pysky z ní sebral jablko. Bylo to něco tak neskutečně krásného, že jsem ztratila řeč. Osím haim.

a z toho, jak nás vlastní dědečkové milují. Jenže doba je složitá – někdo nemá rodiče vůbec a někdo dědečků podle počtu tatínků třeba i čtyři. A pokud jsme nebyli dostatečně milováni, nebudeme umět přežít jinak než hrubou silou.

Ladislav Heryán

Asi nejtvrdí lekci Osím haim jsem dostala na silnici. Jely jsme s dcerkou autem a najednou uslyšely sirény. Věděly jsme, že tohle je varování před raketovým útokem. Podle instrukcí jsem bleskově odpoutala dítě ze sedačky, položila ho na cestu a zalehla svým tělem. Ještě dnes si vybavuji tlakovou vlnu po sestřelu rakety, která mi přeběhla po těle. Do nastalého ticha jsem uslyšela dcerčín šepot: „Maminko, ty mě rozmačkáš!“ Po tomhle zážitku dostal svět kolem mě úplně jiné barvy. A konečně jsem definitivně pochopila, co doopravdy znamená „Osím haim“: «užívat si života tady a teď»!

Bohatství není kožich, který člověk nosí nebo auto, kterým jezdí. Bohatství jsou živí rodiče, zdravé děti a pevná ramena toho nejdražšího po boku.

Pokud člověk vidí, slyší, mluví, miluje a každé ráno vstává z postele, je neskutečně bohatý.

Když si stěžujeme na život, měli bychom si vzpomenout na ty, kdo z něj odešli předčasně.

Když si stěžujete na manžela, zkuste si představit, jaké to je, ráno nevědět, jestli se vám večer vrátí.

Když si stěžujete na neposlušné děti, zkuste si představit jaké to je, modlit se, aby se dostaly v pořádku domů. Važte si toho, co máte.

Zázraky jsou někdy tak nepatrné, že je lidé přehlížejí. Vůbec jsou lidé zvláštní. Jeden druhému ubližuje a po Bohu chtějí, aby jim odpustil...

Rodíme se s křikem, umíráme se sténáním. Mezi tím bychom měli žít se smíchem... Osím haim.

BYLI JSME S MUŽEM ŠTASTNÍ

s Vlastou Chramostovou
rozmlouvala Renata Kalenská

Herečka Vlasta Chramostová žije v sociálním ústavu a 17. listopadu oslaví třidevadesáté narozeniny. Politikům vzkazuje: „Nemáte odvahu a nestojíte si za svým.“

Jak vám je, paní Chramostová?

Jak může člověku být v dvaadevadesáti... Mně je o osm let méně než republice. Můj muž mě bohužel v únoru opustil. Byli jsme spolu sedmapadesát roků. A to je tak vzácné, že za to mohu jenom děkovat. Ale zároveň je to pro mě tak těžké, že se to ani nedá sdělit.

S vašim mužem jsem vás naposledy viděla na vaší chalupě v Prysku. My dvě jsme spolu dělaly rozhovor o Národním divadle a on nám k tomu nosil jahody se šlehačkou.

Já jsem totiž v Národním divadle prožila neuvěřitelných devatenáct sezon. Byla jsem tam do svých čtyřiaosmdesáti let. Byl to pro mě takový bonus života. To bylo tak krásné! Už

jsem věděla, co to je, nesmět hrát, takže jsem si toho strašně považovala. A hrála jsem tam krásné role. Samé charakterní role pro starou herečku. Bylo to báječné.

Poslední byla Babička, kterou režíroval J. A. Pitínský.

Ano, Babička byla mé poslední představení. Když jsme to zkoušeli, všichni včetně Pitínského se pořád jen starali, jestli to babička pořád ještě zvládá. A mě strašně deprimovala ta moje odpovědnost. Moc jsem to neaznakoušela, ale když pak byly reprízy, už to bylo hezké. Hrála jsem to asi čtyři roky.

Vybabíte si poslední představení v Národním, tu poslední Babičku?

Vím, že to bylo nějaké odpolední představení. Diváci ani nevěděli, že je to moje poslední. Ani herci nevěděli, že tím vlastně úplně končím. Ale já jsem to nějak neprožívala. Byla jsem prostě šťastná, že ten den ještě hraju.

Na Národním jste měla ráda velká gesta, která mnozí nazývali patosem.

Patos... Já neměla ráda, když o mně říkali, že jsem patetická herečka. Když člověk hraje Falkenštejna, Anežku Přemyslovnu, to přece není hovorová řeč. Ale hrála jsem hlavně civilky. Ani mě nebaví se o tom, co je a co není patos, bavit. Prostě to patřilo k našemu řemeslu.

Když opustíte Národní divadlo, měla jsem ráda Odcházení. To jste si užívala.

Já jsem tohle Radokovo představení měla strašně ráda! Bylo to nádherné. Radok tomu dal takovou existenciální rovinu. Když nakonec ty stromy stoupaly vzhůru, když opouštěly své kořeny, bylo to úchvatné a diváci vždycky strnuli. Byli jsme s tím dokonce v Soulu a Radok říkal: „Proboha, proč to chcete?“ A opravdu tam odvezli i všechny ty dekorace, které byly úměrně k tomu úžasné. Skopeček a já jsme tam byli nejstarší a říkali jsme: „Nás už zpátky povežete v zinkových rakvích!“ A přežili jsme to. Bylo to tam skvělé.

O svém vlastní odcházení jste pak říkala, že se vám moc nedaří.

Nedařilo se mi to, protože Odcházení se hrálo strašně dlouho. Končila jsem Babičkou a Odcházením. Já jsem Odcházení měla opravdu strašně ráda a říkala jsem Vaškovi, že to umím lépe než on, který to napsal. Babička vždycky přijde, je nějaká trapná nebo někoho vyruší a zas odejde do zákulisí. Jenže já neměla čas odejít tak daleko. Takže jsem jen chodila za scénu a ty desítky představení jsem naposlouchala. Už jsem celé Odcházení uměla zpaměti. Ale říkávala jsem, že je to blbě, protože opisuju Václava Havla. Že on odchází s Odcházením a já odcházím taky s Odcházením. Ano, opisovala jsem Havla.

Odcházel se vám z divadelního prostře- dí těžce?

Podívejte se, já jsem tolik let nesměla hrát, že jsem si strašně považovala každého představení. A když jsem pak už opravdu byla stará... On má člověk vědět, kdy má odejít. To se mi nepodařilo. Říkávám, že to je věc inteligence, a já jsem se jako inteligentní neprojevila, protože své poslední představení jsem hrála ve čtyřiaosmdesáti. A kolegové mi říkali: „Ty nikdy neodejdeš! Kdepak! Ty máš energie!“ Poprosila jsem je, že až začnu plést jména svých vnuků, až Babička nebude vědět, která je Adélka a která je Barunka, tak ať mě zaženou.

Ale to se nestalo.

To se naštěstí nestalo.

Váš muž byl rád, že i v takovém věku hrajete?

Ale jo. On věděl, co to pro mě znamená. Ted' právě mi Ruml donesl jeho urnu, a tak si říkám, že mám aspoň důvod dávat mu každý den kytku. Čerstvou jarní. Měli jsme nádher-
né manželství. Všechny krizové chvíle jsme přežili s humorem.

Říkáte krizové chvíle, ale ony to byly i hrůzy.

Byly to hrůzy, které moc k smíchu nebyly. Ale překonali jsme všechno. My jsme se poprvé potkali na filmu Spadla s měsíce. Já jsem mu pak říkávala: „Spadla jsem ti z měsíce.“ On měl při natáčení konflikt se Sovákem. Jako kameraman mu Standa nechtěl v něčem vyjít vstříc, byla to nějaká technická věc, a měli spolu konflikt.

Mně se to od Sováka nelíbilo. Tak jsem za Milotou šla a řekla: „Poslyšte, já jen chci, abyste věděl, že jsem na vaší straně.“ Protože to nebyl hezký obraz herce. Tak jsme se na toto téma setkali. Můj muž, to byla morální skála. Když zemřel, uvědomila jsem si, že v každém dopise, který mi te' lidé psali, se opakuje, jak moc pevný byl charakter.

Už ten začátek jste měli těžký. Vám ze- mřel při autonehodě syn a byla jste sama hodně zraněná. Stanislav Milota vás pře- vážel na převazy a se vším vám pomáhal.

Ano. Píšu to ve svých vzpomínkách. Staník mi tehdy říkal: „Budu s tebou moct bejt, až bude po všem?“ Na to jsem mu odpovídala: „Já nevím, jak to budu mít po té autohavárii s těma nohama.“ A on na to: „No proto se tě na to ptám te'.“ Staníku, ty víš, že to tak bylo! A když jsem mu tohle pak připomínala, říkával: „Takový banality jsem nemohl říkat.“

Jaký byl člověk?

On byl úžasný. Pevná skála. I vůči mně. Ten neuhnul z ničeho.

Byl na vás přísný, když s vámi nesou- hlasil?

No tak já jsem vždycky říkala, že já s Milotou hrozně nesouhlasím, ale už padesát let.

Tento rok bude třicáté výročí listopado- vého převratu. A vy jste se 17. listopadu narodila.

No kdy já se můžu narodit?

A bude vám při té třicítce třiadevadesát. Loni se vás novináři ptali, jestli byste chtě- la ta čísla přehodit. Tedy kdyby vám místo dvaadevadesáti bylo devětadvacet. A vy jste se vyděšila.

Dvacet devět? To bych nechtěla. Líbilo by se mi, kdyby mi bylo padesát. To už člověk věděl o životě, o společnosti. Kdežto v mládí byl člověk velmi zranitelný. A sveditelný. Protože byl hloupý.

Jenže vy jste ten svůj úrok, tedy pod- pis spolupráce s StB, který popisujete ve svých pamětech, neudělala z hlouposti ne- bo nějaké sveditelnosti.

To ne. Když člověk pořád cítí za hlavou revolver v týlu... Celá léta... Jak já jsem ho cítila! Můj první muž byl nepřítel strany

Vlasta Chramostová (92)

Filmová a divadelní herečka. V 50. letech pod nátlakem spolupracovala s StB. Po podepsání Charty 77 nesměla hrát, pořádala proto alespoň bytové divadlo. V roce 1991 se stala členkou Národního divadla, na jehož scéně působila devatenáct let. Hrála mimo jiné ve filmech Až přijde kocour, Spalovač mrtvol, Je třeba zabít Sekala nebo Kuře melancholik. V roce 1998 jí Václav Havel udělil Řád T. G. Masaryka.

a vlády a na svatbě byl jeho svědkem Šling (politik KSC Otto Šling, pozn. red.), kterého pak popravili. V padesátých letech si jistě dovedete představit, že to bylo složité. Já jsem říkala, že když má člověk za hlavou pořad revolver, přeje si, aby šli radši vedle. Nedá se to vydržet ani chvíli. Tohle téma mi připomněli i herci, kteří mi sem v lednu přijeli zahrát představení Agent tzv. společenský. Přišli mi to zahrát Rezáč a další. Standa mi říkal: „No ty se máš. Oni ti chodí hrát divadlo do špitálu.“ Na tom představení spolupracoval i Radek Schovánek, který se mě tehdy kvůli spolupráci s StB zastal. Napsal o mně, že já jsem jiný případ.

Jakých bylo těch třicet let od revoluce?

Teď do února, dokud žil můj muž, to bylo krásné. Teď to samozřejmě po sedmapadesáti letech soužití nesu těžko. Ale musí to člověk nějak přijmout. Mně je třiadevadesát a přežila jsem všechny kamarády. Nevím, proč mě Pán Bůh takhle zkouší.

Ale jste ráda, že jste tady.

Ne. Právě kvůli svému muži. My jsme spolu byli tak šťastní, že te' už pro mě život nemá cenu. Já už tady taky nejsem k užítku. To bych musela dát své tělo nějaké patologii, abych na něm vědecky něco vytěžila. Jinak nevím, jak bych mohla být ještě užitečná.

Jste k užítku. Zrovna vy můžete mluvit o tom, jakou roli v našem světě dnes hraje morálka.

Já si myslím, že morálka hraje v každé době svoji roli, a ne v každé době pro ni lidé mají dost odvahy. Ono být morální... To je tak nazýváno, ale říkají to spíš staří lidé. Mladí o tom nechtějí ani slyšet.

To zní, jako kdybyste si myslela, že mo- rálka je dnes zbytečný pojem. Sama o sobě říkáte, že máte masarykovskou výchovu.

Moji předkové z tatínkovy strany v každé době přinášeli oběti. Dva tatínkovi mladší bratři padli v ruských legiích. Za nacistů zas byl popraven jeden z mých strýců. Naše rodina přinesla republice nejvyšší oběti a já si toho považuju. Mimořádně.

A k čemu vás rodiče vedli?

U nás se od mládí velmi politizovalo a debatovalo. Tatínek byl veliký a nadšený masarykovec, takže já jsem od nejtútlejšího mládí slyšela o legiích, o jménech jako Masaryk, o odboji, o statečnosti, zbabělosti.

Umíte vy sama říct, kdy jste byla zba- bělá?

Já jsem byla zbabělá, protože jsem měla prvního muže nepřitele strany a vlády. On byl

původně mladý a nadšený komunista a právě na přání Schlinga se stal ředitelem brněnského rozhlasu. Kvůli tomu nedodělal ani práva, ačkoli mu chybělo už jenom půl roku. Já si pamatuji, že jsem se tenkrát zlobila. Říkala jsem mu: „Strana tě potřebuje a ty jen chceš být doktor práv. Strana tě potřebuje, takže ty musíš jít dělat ředitele rozhlasu!“ Takže on byl ředitelem brněnského rozhlasu a pak byl v Ostravě v dolech, kde s kahanem na krku rubal uhlí. Měli jsme to tak složité, že jsme neměli ani na kafe.

Tak teď nevím, kde má být ta vaše zbabělost.

Tady jsem nebyla zbabělá. To vůbec ne. Ale pak, když má člověk ten revolver v týlu moc dlouho, tak podlehne.

Ale to taky nebyla zbabělost.

To taky nebyla zbabělost, ale výsledek je zbabělý. Byli tací, kteří nepodlehli. Já byla příliš mladá. Později by se mi to už nemohlo přihodit.

Kdy jste se v životě doopravdy bála? Kromě téhle chvíle.

Víte, strach je pro mě tak strašně nepříjemný, že já se ho musím rychle zbavit. Prostě se to rychle snažím překonat. A to se mi vždycky celkem dobře dařilo. Jen v těch padesátých letech to bylo drsné. Když s někým mluvíte, jako teď vy sedíte tady u mě, když takhle někomu znáte a oni ho popraví a jeho popel rozsypou po silnici, tak to s vámi zabloumá.

Za normalizace jste se nikdy nebála?

To už jsem se nebála, protože jsem byla dospělá a věděla jsem, že jsem na správné straně. A že nemám pochybnosti.

Mohlo to, že jste se nebála, souviset i s tím, že jste neměla děti?

Ano. To jistě. Kdyby člověk měl děti, asi by to bylo těžší. Ale ani to není jisté. Kolegyně Dana Němcová měla dost dětí, ale chovala se

statečně. Vždycky.

Váží si dnešní společnost těchto lidí?

Já se o to moc nezajímám. Chovala jsem se tak, jak jsem cítila, že musím. Když jsem pak dělala bytové divadlo, všechno bylo vědomé a už jsem věděla, o čem co je a kdo je kdo. To už není pak problém, když se člověk začne orientovat. Ale v mládí je to horší. To se člověk teprve sám hledá. Ve zralém věku mi to bylo jasné a má povaha nepřipouštěla jiné chování.

Co byste o své povaze sama řekla?

Určitě jsem vzdorovitá. Nesnesu, když mě někdo manipuluje. Když se o to někdo pokusí, je s ním zle. To už u mě nemá šanci. No, vlastně se toho radši nikdo už delší dobu ani neodvážil.

Zmínila jste sto let republiky. Když se podíváte kolem sebe, máme co slavit?

Češi vždycky, když je zle, se jako tráva při nějakém prudkém povětrnostním počasí položí. A pak, když to přestane, se zas narovnájí. A ti, co se nepoložili, byli samozřejmě lidé jiného typu. Tak to je. Vždycky je jen několik těch, co se nepoloží. Taková byla třeba Chara a bylo nás proti většině jen málo.

Když si to ale vezmete zpětně, pro vás to před třiceti lety byl krásný nový začátek. Mohla jste zase hrát. Určitě jste měla očekávání. Kdy jste začala ztrácet iluze?

Já jsem moc iluzí neměla díky těm padesátým letům stráveným s mým prvním mužem. Sama jsem očekávání neměla, a to pak ani nemůžu být zklamaná. Každá doba má své. A v každé době máte příležitost si myslet své.

A někdy i říkat své.

Ano. Kdo říká své, dělá to správně. Každá doba přináší důvod, proč by ji měl člověk komentovat. Každá doba potřebuje revizi.

Jak by vypadala vaše revize té dnešní doby?

Podívejte se, vy se budete strašně divit, ale já jsem zažila Zemana jako inteligentního, vtipného, duchaplného a velmi vzdělaného člověka a teď trpím, že neumí odejít. Ten člověk vážně neumí odejít! Je to jako v divadle. Když neodejdete včas, začnete být trapný. Odejít včas je umění a stáří dělá bohužel své.

Když sledujete politiku, dotýká se vás to? Dotýká, protože se mi zdá, že dnešní politici nemají žádnou odvahu. Oni to o sobě vědí, musí to vědět. Nemají odvahu oponovat. Ale politik musí mít odvahu čelit špatným věcem. Já dnes v politice nevidím tolik lidí, kteří by si stáli za svým. Vlastně je dnes nevidím vůbec.

Vy nejste křtěná. Jak to máte s Bohem? My nevíme nic. My nemůžeme dokázat ani jedno, ani druhé. Ale myslím si, že to nemůže jen tak končit. To myšlení se musí někam přesunout. Když tu mám urnu svého muže, přemýšlím si o tom, že si docela dobře dovedu představit, že v nějaké další generaci budou zas takoví lidé. Že budou takové ženské, jako jsem já, a takoví chlapi, jako byl můj muž. To by byla taková podivuhodná inkarnace.

Vy věříte, že se potkáte.

Nemohu říct, že tomu věřím, ale strašně bych to chtěla. Chtěla bych, aby se naše duševní cesty jakoukoli formou potkaly. Vlastně tomu věřím. Nemůžu si představit, že by se to skončilo jen tak. Taková síla se nemůže ztratit, nemůže zmizet. Můj muž měl úžasný humor a vždycky říkal: „Když jsme byli ta embrya, měli nám dát vybrat. Měli nám dát možnost. Kdyby to bylo fér, řekli by nám, co přijde, co nás čeká.“ Standa byl hodně drsný, takže pak dodával: „Já bych se jim na to vysral.“ Standa tvrdil, že jsme byli dravá embrya, která se chtěla prosadit, ale nikdo nás nevaroval.

ČESKÝ STRACH Z BUDOUCNOSTI

Někdy je na tom člověk – případně celá společnost – tak dobře, že se zajímá i o to, jak bude v nadcházejícím čase, za týden, za měsíc, nebo i za rok. To je aktuální případ České republiky. V uplynulých letech zažila období prosperity a nejdůležitější byly spory o tom, jak se na jejích přednostech budou lidé podílet.

Nedávno byly publikovány informace, které jsou svědectvím o tom, jaká je mezi lidmi nálada. Nejdříve Český statistický úřad potvrdil, že se mírně ochlazuje podnikatelský optimismus, zvláště v průmyslu, v zásadě ale zůstává na úrovni posledních pěti let. K tomu dodal, že důvěra spotřebitelů v ekonomiku zůstává i nadále vysoká, víceméně nejvyšší v historii. Tento výzkum nepřekvapil, protože kopíruje obdobná data z Německa.

Pak publikovala agentura Median údaje o popularitě politických stran. Výsledky se dají použít jako doklad nehybnosti, určitého druhu politického bezvětří. Všechny devět stran, které se na podzim roku 2017 dostaly do sněmovny, disponuje stále zhruba stejnou pod-

porou. O něco lépe na tom jsou díky opoziční roli ODS a Pirátů.

V časech nehybnosti vznikají otázky, ze kterých ta nejnaléhavější zní, jak dlouho ještě může takový poklid vydržet. Česko je maloměstská společnost, která si vždycky žila trochu nad poměry, protože si skoro každý mohl pořídit vlastní domek. Dobře přitom věděl, že musí domek vlastními silami neustále zvelebovat a opravovat, nebo mu za čas spadne na hlavu, a především ho nepředá potomkům v dobrém stavu. Pro takové lidi je vývoj posledních let něčím na pováženou. V období krize, tedy v těžkých časech před rokem 2013, se každý musel hodně snažit, aby nějak přežil, teď však jde všechno samo. Není tedy daleko okamžik, že se něco porouchá – nejpravděpodobněji přijde další krize. Obavy z budoucnosti vznikají v celé Evropě. Češi jsou však podle posledního Eurobarometru, který měří náladu v celé Unii, v tomto směru nejvíce skeptičtí. Počet lidí, kteří se obávají, že se v nadcházejícím roce poměry zhorší, vyrostl víc než kdekoli jinde, víc než v zemích, kde jsou nejisté poměry nebo kde

je prosperita tak vysoko, že těžko může být lépe.

Skepsa je pochopitelná vzhledem k životní zkušenosti Čechů. Společnost dnes nenabízí víc než růst spotřeby, o rozvojových ekonomických projektech nemůže být řeč. Víme, že leccos není v pořádku včetně dopravy, dostupnosti bydlení, dluhových pastí, důchodů pro příští generace – a nikdo s tím nic nedělá. Jako bychom žili z podstaty a namísto nutné opravy střechy trávili čas v nákupních centrech.

Další hluboká krize nemusí nutně přijít a nadále můžeme žít zhruba stejným způsobem jako v posledních letech. Pocit, že už to takhle dál nejde, lze ale označit za správný. Nespokojenosti a obav je dobré využít a metaforicky řečeno, vzít věci do vlastních rukou. Především to platí v osobním životě, kdy je možné negativním změnám předejít nějakou soukromou, třeba ekonomickou aktivitou, ovšem také v politice je třeba se poohlédnout, co je možné zlepšit a kdo může tuto pozitivní změnu přinést.

Petr Holub, Týdeník Rozhlas 8/19

